

किस्सा दुचाकी मधुचंद्राचा!

मधुचंद्र! हनिमून!! काही शब्दांना रंगरूप असतं. तसा हा नाजूक, तलम आणि गुलाबी शब्द! समस्त जगापासून दूऱ्डर खूप दूऱ्डर स्वज्ञवत वाटणारं हिल स्टेशन! अद्यायावत आरामशीर हॉटेल! तिथं फक्त सहचराचं सुखद सान्निध्य! असं सुंदर चित्र मनासमोर उलगडणारा गोड शब्द! कल्पना करणाऱ्या व्यक्तीचं वय, अभिरुची व रसिकता या चित्रात विविध रंग भरतात. म्हणून प्रत्येकानं रेखाटलेलं चित्र सारखं नसतं. रंगछटेत फरक असला तरी सर्वांनी रेखाटलेल्या चित्राच्या रूपरेषेत अपरिहार्य साम्यही असतं. पण हनिमून म्हणताच कुणाला सायकल आठवेल? रक्त गोठवणारी थंड वाळू आणि पिस्तुलाचे बार आठवतील? हनिमून म्हटलं की एका दांपत्याला ह्यातलं एखादं काही नव्हे तर सर्वच आठवतं. हनिमूनच्या काळात या दांपत्यानं हे सारं अनुभवलं. हे आगळं वेगळं जोडपं म्हणजे कलॅग आणि जेस्स हॅझल याचं! खूपदा सत्य कल्पनेपेक्षा रोमांचक असल्याची प्रविती मिळते, तसा हा अजब उखाणा - नव्हे किस्सा आगळ्या वेगळ्या मधुचंद्राचा!

मधुचंद्राच्या संदर्भात कलॅरा लिहिते, 'अद्यायावत हॉटेलमधल्या बेडरुमच्या मृदू मुलायम डनलॉपवर रंगणाऱ्या हनिमूनपेक्षा, या मधुचंद्राची जातकुळी न्यारी! मधुचंद्राच्या रात्री आम्ही सायकलवर होतो. रणातील मरणाच्या थंडीत एकमेकांच्या मिठीची ऊब आसुसून उपभोगत होतो! रोमांचक नव्हे तर अंगावर भयाचा काटा फुलत असण्याचा अनुभवास जोडीनं सामोरं जात होतो! सहजीवनाची सुरुवात अशी अनोख्या प्रकारानं झाली असल्यानं आमचे प्रेमबंध अतूट बनले. परस्परांना ओळखण्याची ही आगळी संधी, संकटाचा बुरखा पांघरून आलेल्या वरदानासारखी वाटली आम्हाला!'

झालं असं की....

एकोणीसशे एकोणपन्नास सालच्या एप्रिलच्या सतरा तारखेस 'अमेरिकन लीग' या वृत्तपत्रात तरुणांसाठी एक आवाहन प्रकाशित झालं. 'जो न्यूयॉर्क ते मुंबई हा प्रवास सायकलवरून करील, त्यास रोख दहा हजार डॉलर्सचं बक्षिस देण्यात येईल. हेच साहस तरुणीनं केल्यास, तिच्यासाठी ही रकम पंधरा हजार असेल. शिवाय प्रवासाच्या तयारीसाठी दोन हजार डॉलर्स अगाऊ देण्यात येतील.'

त्या दिवशी नेमकं जेस्स हॅझल या सायकलपटुवं सान लुईसच्या सेंट मेरी चर्चमध्ये लग्न होतं. चर्चमध्ये जाण्याची वेळ झाली नसल्यानं, वेळ जाता जात नव्हता जेस्सचा! म्हणून तो उगीच वृत्तपत्रं चाळत होता. इथं-तिथं भिरभिरणारी त्याची नजर अनायास या आवाहनावर पडली आणि खिल्लीच तिथं! त्याची आर्थिक स्थिती बेतास बात! नवा संसार मांडताना चणचण जाणवत होतीच. स्वाभाविकच त्याला हे आमंत्रण स्वीकारावंसं वाटलं.

लग्न झालं. अधीर मनानं जेस्सनं वधूवेशातील कलॅरासमक्ष हा विचार आणि स्वज सादर केलं.

"त्यापेक्षा आपण असं करू," कलॅराच्या डोळ्यात अनोखी चमक अवतरली. पण जेस्सच्या मनात शंकेची पाल चुकचुकली. लग्न होताच मतभेद - बेबनावाची सुरुवात होतेय की काय? या प्रश्नानं त्याला हैराण केलं. त्यानं प्रश्नार्थक नजरेनं तिच्याकडं बघितलं. त्याचा निरुत्साह लक्षात येऊ नये, अशा भन्नाट विचारात कलॅरा हरवली होती. ती उत्साहानं फसफसली, "आपण सायकलवर हनिमूनला जाऊ." क्षणभर ती जे म्हणाली त्याचं जेस्सला आकलन झालं नाही.

"म्हणजे?" त्यानं गोंधळून विचारलं.

"मी तुझ्याबरोबर मुंबईस येणार!"

"काय?" जेस्स ओरडला. "तू काय बोलत्येस, ते तुझां तुला तरी कळतंय का? कुठं मुंबई आणि कुठं न्यूयॉर्क! मध्ये प्रचंड वाळवंट! वाळूत सायकल दामटताना तोंडी फेस येईल. रणातील थंडी गारठवेल तुला!" पण कलॅरावर परिणाम नव्हता. तिच्या स्वराशब्दात उत्साह ओसंडत होता.

"नव्या संसाराच्या सुरुवातीस पंचवीस हजार रोख, म्हणजे काय धम्मात रे!"

"अगं पण तेव्हढ्यासाठी एव्हढा धोका पत्करायचा?"

"अर्थात!" कलॅरा म्हणाली, "संधी तिची रास्त किंमत मागणारच! साहस करणाऱ्यालाच परमेश्वर मदत करतो." खळखळत्या झन्याप्रमाणं हसणाऱ्या प्रियेकडं पाहून जेम्सचा निश्चय डळमळला.

"तू असा हट्ट धरलास तर मला हा बेत रद्द करावा लागेल."

"गप रे!" प्रियेन करावं, तसं कलॅरानं त्याचं तोंड बंद केलं. जेम्सनं हा बेत रद्द केल्यास ती एकट्यानं सायकलवर मुंबईस जाणार असल्याचं तिनं ठासून सांगितलं. जेम्स, त्याचे मित्र, उभयतांचे नातेवाईक, कुणाच्याही विरोधाला तिनं भीक घातली नाही. सायकलवर मुंबईला हनिमूनला जायच्या भन्नाट कल्पनेनं तिला झपाटलंच! हनिमूनच्या पूर्वनियोजित कार्यक्रमावर तत्काळ फुली मारून तिनं या हनिमूनची तयारी करण्यासाठी जेम्समागे लकडा लावला.

तातडीनं संयुक्त अर्ज लिहून तिनं अमेरिकन लीगला पाठवलाही! त्यांनीही नववधूच्या साहसाचं सक्रिय कौतुक केलं. तत्परतेनं चार हजार डॉलर्सचा चेक पाठवला. या रकमेचा योग्य रीतीनं विनियोग व्हावा, या हेतुनं दोघांनी योजनेची नीट आखणी केली. आठवडाभरात त्यांनी एका कल्पक शैलीच्या सायकलीची* निर्मिती केली. त्या मॉडेलचं, 'हनिमूनर्स सायकल' म्हणून खूप कौतुक झालं. वाच्याच्या वेगानं, कलॅरा-जेम्सच्या धाडसी प्रकल्पाची वार्ता गावोगावी पोहोचली. जोड-सायकलीवर स्वार झालेल्या युगुलाचे फोटो घेण्यासाठी फ्लॅश उडत होते. वार्ताहरांना मुलाखती देत, तयारी करण्यात गोड दमछाक होत होती.

सारी तयारी झाली. मित्र, शुभेच्छक, नातेवाईक ... सायांच्या कौतुकाच्या हार-तुच्यात नाहून ही जोडी एक मे रोजी अनोख्या हनिमूनला जायला निघाली. युरोपपर्यंत प्रवासात कौतुकाचा वर्षाव होत होता. म्हणून तो प्रवास अत्यंत सुखद वाटला. ठिकठिकाणी स्वागत समारोह झडत होते. कलॅरा-जेम्स आगळ्या मस्तीत पॅड्ल मारत पुढं सरकत होते. कैरोहून पोर्ट सईदमार्ग मुंबई गाठली की खिशात पंचवीस हजार डॉलर्सची खुळखुळ! चकचकीत संसार! मग... मनातला शेखचल्ली खुळावल्यागत सायकलमध्ये जोर भरत होता.

कनिआ, ब्रुसा.... डॅनिजेला मार्ग बगदाद गाठायचं होतं. जोड-सायकलवर पॅड्ल मारत, जेम्स व कलॅरा मजेत पुढं सरकत होते. युरोप संपल्यावर मात्र कौतुकावर पूर्णविराम पडला आणि अडचणीची मालिका सुरु झाली. रुमानियाच्या पोलिसांना ते राजकीय गुप्त हेर असल्याचा संशय आला. म्हणून त्यांनी दोघांना तुरुंगात टाकलं. जॉन्स डिकन्सच्या ओळखीचं भांडवल करून त्यांनी सुटका करून घेतली. पण बुकारेस्टच्या पोलीसांसमोर त्यांची डाळ शिजली नाही. तीन दिवस आणि तीन रात्री, मधू इथे अन् चंद्र तिथे, झुरतो अंधारात... असे भोग भोगावे लागले. मग तुर्की पोलीसांच्या तावडीत सापडून, पुन्हा एक दिवस लॉकअपची हवा खावी लागली. मग तर तुरुंगात जाणं आणि एखादी युक्ती वापरून वा आरोप सिद्ध न झाल्यानं सुटका होणं, हे रुटिन बनलं. पण हे रुटिन वैताग आणणारं होतं. पुढं तर वैताग आणणारं रुटिन पत्करलं, असं म्हणण्याजोगी परिस्थिती निर्माण झाली.

काराकालच्या खेडवळ लोकांनी सायकल चालवणारी मुलगी कधीच बघितली नव्हती. आणि कलॅराच्या पोशाकासारखा तोकडा पोशाखही! क्षणभर आश्चर्यानं तोंड वासून ते कलॅराकडे बघत राह्यले. आश्चर्याचा पूर ओसरताच, त्यांना ती निर्लज्ज डाकीण वाटली. म्हणून त्यांनी दगडफेक आरंभली. जेम्सनं हवेत रीव्हॉल्फरचे बार उडवले आणि साच्यांना पळवून लावलं. कनिआला पोहोचल्यावर त्यांनी सुटकेचा निःश्वास टाकला. त्यांना वाटलं की युद्धपर्व संपलं. कारण पुढं दोनशे मैलाचं वाळवंट होतं. तिथं लोकांचा राबता वा त्रास नसल्याचं त्यांनी गृहित धरलं. आता हनिमूनच्या प्रेमालापात कुणाचा व्यत्यय नसण्याच्या कल्पनेत, दोघं चक्क खुळावले. अरब खेडी, इन्सुऑन मागं टाकून त्यांनी अथांग वाळवंटात पाऊल - नव्हे सायकलचं चाक टाकलं. आता खन्या मधुचंद्राचा निवांतपणा सुरु झाल्याच्या जाणीवेनं दोघं मोहरले.

इतरांना भयाण आणि भकास वाटणारा निर्जन रेताड प्रदेश, या प्रेमिकांना विलक्षण भावला. तिथं पोहोचेतो, नोव्हेंबरची नऊ तारीख उजाडली होती. थंडीची सुरुवात होणं अटल होतं. वर आकाश आणि खाली मृदू-मुलायम वाळुची बिछायत! ब्रह्मांडव्यापी वाटणारा प्रशस्त बेडरुम! नाईट लॅप म्हणून चमचमणाऱ्या

चांदण्या! रोमॅटिकपणे डोळे मिचकावणारा अरबी चांद! उबेला प्रेमळ सहचर! अशा मंत्रावल्या वातावरणात तीन रात्री चुटकीसरशा सरल्या. या संदर्भात आत्मकथनात क्लॅरा लिहिते, 'सायकली स्टॅडला लावून जेम्स वाळूच्या उंचवटच्याच्या रूपात मस्त उशी तयार करायचा. त्या उशीवर आमचा खेळ सुरु व्हायचा. सकाळी सायकली किती दूर आहेत ते पाह्यालं की या खेळात आम्ही किती लोळलो, याचा अंदाज यायचा आणि रात्रीच्या पुनःप्रत्ययानं पुन्हा रोमांचाचा काटा अनुभवायचा! असा प्रशस्त शयनकक्ष पुन्हा लाभणे नाही!...'

पण पुढं वाळूतून सायकल दामटताना दमछाक जाणवू लागली. निर्जन रणात, भुरट्या चोरांचा उपद्रवही सुरु झाला. उबदार प्रेमालाप संपला आणि त्रासदायक खो-खोचा खेळ सुरु झाला. एकानं पहारा देत असताना दुसऱ्यानं झोपणं अपरिहार्य ठरलं. स्वाभाविकच मज वाळून टोकदार काट्यांचं रूप धारण केलं. उबदार मिठीत सुखद ठरणारी थंडी, एकट्या व्यक्तीला असह्य बनून टोचू लागली.

अशा पाच रात्री सरल्या. सहाव्या रात्री जेम्स गाढ झोपेत होता आणि क्लॅरा पहारा देत होती. तिला चार उंटस्वार दिसले. ते लुटारु असावेत, असा संशय आल्यानं तिनं त्वरीत जेम्सला उठवलं. पण तो रिहॉल्ट्वर परजेतो, ते समीप पोहोचून गोळ्या झाडू लागले. जेम्सनं सायकल दामटत, मागं बघत गोळ्यांचा वर्षीव केला. तो नेमबाज होता. चार उंट लोळवून, दोन स्वार ठार करून आणि दोघांना जायबंदी करूनच हे भयनाट्य संपवावं लागलं. जीव मुठीत घेऊन रात्र-अपरात्र विचारात न घेता ते सायकल दामटू लागले. चकमकीत क्लॅराच्या मांडीत गोळी घुसली होती. जरा निवांतपणा लाभल्यावर जेम्सनं त्यावर प्रथमोपचार केला. पण त्याचा फारसा उपयोग झाला नाही. उजाडेतो वेदना असह्य झाली आणि क्लॅरा तापानं फणफणली. तिला सारखी ग्लानी येत होती. अर्थात पॅड्ल मारता येण अशक्य होतं. अफाट रणात जेम्सला कुणाची मदत नव्हती. पूर्ण दोन दिवस-रात्रं, जेम्स तिला फक्त कुशीची ऊब देत राह्यला. ती काकुळतीस येऊन त्याला निघून जाण्याची विनंती करत असूनही! हा प्रसंग क्लॅराच्या शब्दात सांगायचा तर....

'जेम्सच्या प्रेमातील गहिरी भावना, त्या मरणप्राय ग्लानीतही मला अलगाद जाणवत होती. लैंगिक क्रियेविनाही स्पर्शात प्रेमाचा रोमांच अनुभवता येतो, हे सिद्ध करणारे ते लोभस क्षण! सहचरावरून जीव ओवाळून टाकावा, असं वाटायला लावणारे! असह्य वेदना सहन करण्यापेक्षा मरुन जावं असं वाटत असतानाच, या प्रेमासाठी जगायच्या भरीस घालणारे!...'

तिसऱ्या रात्री उंटावर एक अरब दिसला. प्रतिकार जमणार नव्हता. घडेल ते बघणंही नकोसं वाटून जेम्सनं डोळे मिटले. बराच वेळ झाला तरी अजून गोळीनं मस्तकाचा छेद कसा उडवला नाही, असा जेम्सला प्रश्न पडला. तोच अगदी जवळून मृदू स्वरात विचारपूस झाली, "कोण आहात तुम्ही? संकटात सापडला आहात का? मी आंगोराचा पोलिस! हालीम माझं नाव! माझी मदत होईल का तुम्हाला?" आश्चर्यानं जेम्सनं डोळे विस्फारले. क्षणभर काही कळेनासं झाल्यागत तो तोंड वासून बघत राहिला. मग मात्र...

मग त्याला साक्षात देवाचं रूप वाटला हालीम! त्यांच्या समस्येचं जेम्सनं सांगोपांग वर्णन केलं. ते ऐकून हालिमनं सर्व शक्तीनिशी उंट दामटला. जेम्सला वाटलं की काही होण्यासारखं नसल्यानं हालीमनं पळ काढला. पण तातडीनं हालीम कऱाव्हानसह परतला. शुद्धी-बेशुद्धीच्या उंबरठ्यावर अडखळणाऱ्या क्लॅराला जेम्सनं कऱाव्हानमध्ये चढवलं. हालीमनं त्यांची जोड सायकलही त्यात चढवली. आंगोराच्या रणातून अँलेकझांड्रियाला पोहोचवण्याचं काम त्यानं तत्परतेनं केलं. क्लॅराला कैरो हॉस्पिटलात दाखल करण्याची व्यवस्था करून दिली. तिथं गोळी काढण्याचं ऑपरेशन केलं गेलं. आता जखम भरली की परत 'सायकल' लागायचं. दुःखद वेदनामय घटना मनाआड करून ही जोडी पुढच्या योजनेची आखणी करू लागली. पण....

पण हालीमनं या समग्र घटनेचा वृत्तांत अमेरिकन लीगला पाठवला होता. त्यांनी तातडीनं या जोडप्यास परत फिरण्याचा आदेश दिला. ते परतताच निर्भय क्लॅराचा, धाडसी पत्नी म्हणून न्यूयॉर्कला सन्मान करण्यात आला. मुंबईस न जाताही, या दांपत्याला तीस हजारांचं संयुक्त इनाम देण्यात आलं. शिवाय क्लॅराच्या निघड्या वृत्तीचं कौतुक म्हणून तिला पाच हजार वेगळे देण्यात आले. विश्वप्रणयाच्या इतिहासात, त्यांच्या धाडसी हनिमूननं मानाचं पान पटकावलं.

असा हा आगळा हनिमून, ज्यांनी जाणला, अनुभवला आणि उपभोगला, ते जोडपं स्वातंत्र्याच्या अतिरेकी कल्पना असणाऱ्या देशात राहिलं, तरी त्यांच्या मनात फारकतीचा विचार येणं, अशक्यच! पौर्वात्यांप्रमाणे, कल्लरानं साता जन्माचा सोबती म्हणून जेसला पसंत केलं, तर नवल ते काय?

पूर्व प्रसिद्धी

महाराष्ट्र टाईम्स रविवार मैफल १७ जून १९९५, अंतर्नाद जून २००० आणि

'प्रवासातील योगवियोग' या पुस्तकात 'वेचलेले मोती' विभागात २००६

फूट नोट. * पुढे अशी सायकल, 'अवघाची संसार' या सिनेमात आपल्याकडे राजा गोसावी आणि जयश्री गडकर यांनी वापरली.